

Op 24 november is er een algemene staking in Portugal.

“Tegen uitbuiting en verarming”.
En ten gunste van een
“ontwikkeld en soeverein” Portugal.

renesmits@speakersacademy.eu

Tot de staking is opgeroepen door de vakbonden. Hij heeft de steun van partijen ter linkerzijde, de CDU (de combinatie van de Portugese Communistische Partij en de Portugese Groenen, die ondanks zijn afkorting niets te maken heeft met zijn Duitse naamgenoot CDU –welke op het niveau van de Unie lid is van de christendemocratische Europese Volkspartij) en de Bloco de Esquerda (een andere linkse groepering).

Uitdrukking van woede

Het is de uitdrukking van woede over ingrijpende maatregelen van uitgavenbeheersing en diepe teleurstelling in de Europese Unie. Na de revolutie van 1974, waarin Portugal zich bevrijdde van vele decennia van dictatoriaal bestuur, is het land – dat er in eerste instantie toe neigde een linkse wending te nemen in het economisch bestel – toegetreten tot de Europese Unie. Het werd al snel diep verankerd in de Europese en de bredere mondiale economie. Met Spanje was Portugal een van de 11 oorspronkelijke lidstaten die in 1999 de euro invoerden. Structurele zwakheden in de economie en grote verschillen tussen (erg) rijk en arm hebben Portugal in zijn ontwikkeling belemmerd.

En toch, net voordat de financiële crisis uitbrak, had Portugal met succes zijn begroting in overeenstemming gebracht met de Europese regels, met een schuld van maar net boven de 60% van het BBP. In juni 2008 concludeerde de Ecofin Raad dat de buitensporige tekortenprocedure kon worden afgesloten. Toen de financiële crisis uitbrak, kreeg Portugal het, net als bijna alle andere EU-lidstaten, hard te verduren. Het zag zijn begrotingstekort stijgen boven de ‘Maastricht’ referentiewaarde van 3% van het BBP. De financiële situatie werd sterk verergerd door speculatie.

Eerste 10 jaar EMU

Gedurende de eerste 10 jaar van de EMU hadden de financiële markten nauwelijks onderscheid gemaakt tussen de kredietwaardigheid van Duitsland en andere lidstaten van het eurogebied, met geringe ‘spreads’ tussen ‘Bunds’ en de schuldtitels van ‘perifere’ economieën. Na de val van Lehman Brothers in het najaar van 2008, gingen angst en paniek overheersen. Toen de nieuwe Griekse regering in 2009 toegaf dat het begrotingstekort twee keer zo groot was als zijn voorganger had gerapporteerd, zette dit een keten van gebeurtenissen in gang waarin de financiële markten zich terugtrokken uit ‘perifere’ overheidsobligaties.

De koersen hiervan daalden en de rente steeg. De staatsschuld groeide dramatisch. De rente piekte van een niveau waarop de schuld kon worden afbetaald tot niveaus die in de ogen van de markten

‘onhoudbaar’ waren. Dit dwong Ierland en Portugal te lenen van het Europees Fonds voor Financiële Stabiliteit (EFSF) en het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM), de bailout fondsen opgericht om de stabiliteit van de eurozone te waarborgen.

Het IMF verleende ook krediet. Net als bij Griekenland, vindt kredietverlening plaats op basis van strikte conditionaliteit. De IMF-regels verplichten daartoe. De statuten van het Fonds bepaalt dat het alleen kan lenen op basis van ‘conditionaliteit’: beleidsvoorwaarden die het mogelijk maken dat het lenende lid op termijn weer in staat is de betalingsbalans zelf te financieren. Evenzo moeten het EFSF en het EFSM economische beleidsvoorwaarden opleggen.

Herstel eisen

Volgens de coördinatiemechanismen van de EU kan de Ecofin-Raad, op aanbeveling van de Commissie, herstel van het begrotingsevenwicht eisen van lidstaten die uit balans zijn. Het is duidelijk dat Portugal zijn begrotingspositie in evenwicht moet brengen. Het wordt, net als wij allemaal, geconfronteerd met een vergrijzende bevolking en een scheve bevolkingspiramide. We kunnen de kosten van een oudere populatie alleen maar dragen met gezonde begrotingen. Maar dit doet geen afbreuk aan de ernst van de in Portugal genomen maatregelen, waarvan de last sterk op de kansarmen drukt.

Pensioenen zijn stevig gekort. Kinderbijslag wordt verminderd. Mensen die vertrouwden op een 13de en 14de maand zien

deze inkomsten met onmiddellijke ingang weggenomen. De bezuinigingen op de begroting bedragen in 2012 5% van het Portugese BBP. Bovenop vorige bezuinigingsmaatregelen. De werkloosheid zal naar verwachting 13% van de beroepsbevolking overschrijden. En dit alles tegen een achtergrond van een negatief sentiment in Noord-Europa, met zijn neiging om neerbuigend te spreken over ‘mediterrane’ werketiek en onhoudbare pensioenleeftijden.

Feit is dat de Portugezen niet minder uren werken of op jongere leeftijd met pensioen gaan dan Duitsers of Nederlanders. Niettemin doen politici in het Noorden soms een appel op deze populaire vooroordelen om steun te verwerven. Ze zouden hun eigen kiezers beter kunnen vertellen over de omvang van de offers waarvoor onze zuiderburen zich geplaatst zien.

We moeten ook gezamenlijk nadenken over de wijsheid van steile bezuinigingen binnen een korte tijdsspanne. Begrotingen weer op orde brengen is noodzakelijk. Evenzo is het nodig een economie met structurele zwakheden door nieuwe impulsen te versterken.

Ingrijpende maatregelen

Dit brengt ingrijpende maatregelen met zich mee. Maar de solidariteit met degenen die zich het minst kunnen weren tegen de bezuinigingen mag niet worden vergeten. Ook moet hoop worden geboden. Krimpene economieën zonder perspectief op groei en werkgelegenheid dichtbij huis zijn niet duurzaam. Het zien vertrekken van talentvolle jonge professionals naar Londen, of naar Luanda of Rio de Janeiro, is niet bevorderlijk voor het vertrouwen in Portugal.

Een langere periode om het begrotingsevenwicht te herstellen kan noodzakelijk zijn. Investerings in verbetering van de economie, met name in het onderwijs en op innovatieve terreinen met slagingskans in een tijd van toenemende globalisering, moeten nu worden ondernomen.

De Europese structuur- en andere fondsen en de EIB moeten worden ingezet om de ergste gevolgen tegen te gaan van de noodzakelijke maatregelen voor begrotingsevenwicht in onze ‘perifere’ economieën.

Als zulke reflectie en actie zouden resulteren na de uitdrukking van de ontevredenheid van het volk van vandaag, zou de staking toch effect hebben gesorteerd. En in plaats van terug te vallen op afzonderlijke oplossingen voor onze gemeenschappelijke problemen, kunnen we dan de overgang maken naar de opbouw van een betere Europese samenleving. 🇵🇹

Bron: Financieele Dagblad
24 november 2011

